

UMEÅ UNIVERSITET
Sociologiska institutionen
Avdelningen för biblioteks-
och informationsvetenskap

Den politiska webben

En webbometrisk studie av nya sociala rörelsers användande av webben som informationssystem

Michael Andersson
Handledare: Olle Persson
D-uppsats, 20 poäng
Augusti 2004

Abstract

Syftet med denna uppsats är att undersöka nutida sociala rörelsers aktiviteter på World Wide Web och ta reda på om det finns något sammanhängande informationssystem för dessa rörelser där, hur det ser ut och hur viktigt det är som informationskälla. Inom ramen för denna undersökning företogs först en teoretisk genomgång av begreppet sociala rörelser för att definiera undersökningsobjektet. Därefter introducerades den webbometriska metod som sedan användes för att analysera ett antal svenska nutida sociala rörelsers webbplatser. I samband med presentationen av den webbometriska metoden diskuterades också diverse problem rörande material och materialinsamling samt tidigare forskning på området. De webbometriska analyserna visade att det finns kopplingar mellan webbsidor som gör att de kan ses som sammanhängande informationssystem. Dock gick det inte utifrån analyserna att se hur detta system används. En intervju med en inom rörelserna aktiv informant bekräftade och fördjupade resultaten från de webbometriska analyserna. Studien avslutas med diskussioner kring möjligheter till fortsatt forskning på det webbometriska området och användningen av metoden.

Nyckelord: Webbometri, Nya sociala rörelser.

Innehållsförteckning

1. INTRODUKTION	1
2. SYFTE.....	2
3. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI KRING SOCIALA RÖRELSER	2
3.1 CASTELLS OCH INFORMATIONÅLDERN	3
3.2 SOCIALA RÖRELSER.....	4
3.3 TEORETISK DISKUSSION	6
4. WEBBOMETRISK TEORI.....	8
4.1 WEBBOMETRISK TEORI.....	8
4.2 WEBBOMETRISKA PROBLEM.....	12
5. WEBBOMETRISK UNDERSÖKNING	15
5.1 MATERIAL OCH MATERIALINSAMLING	15
5.2 STATISTISK ANALYS AV MATERIALET.....	18
5.3 RESULTAT	20
5.3.1 Bibliografisk koppling	21
5.3.2 Direkta länkar	22
5.3.3 Co-länkningsanalys	25
5.4 SAMMANFATTNING AV DE KVANTITATIVA RESULTATEN OCH DISKUSSION.....	28
6. INTERVJU MED EN AKTIV I RÖRELSERNA	30
6.1 OM RESULTATEN FRÅN DEN WEBBOMETRISKA UNDERSÖKNINGEN.....	30
6.2 BETYDELSER AV NUTIDA SOCIALA RÖRELSERS WEBBPLATSER.....	34
6.3 SAMMANFATTNING AV INTERVJURESULTATEN OCH DISKUSSION	35
7. SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	38
8. DISKUSSION	40
9. REFERENSER.....	43
BILAGA – INSAMLADE WEBBPLATSER	45

1. Introduktion

Under det senaste årtiondet har begreppet nya sociala och politiska rörelser figurerat flitigt både inom akademien och i det offentliga medvetandet. Kanske har det blivit mest uppmärksammat genom de stora manifestationer som genomförts under denna tidsperiod, såsom demonstrationer i Seattle, Prag och Genua. För befolkningen i Sverige är dock demonstrationerna och händelserna i Göteborg 2001 antagligen det mest välkända och debatterade exemplet på en manifestation av dessa nya rörelser (även om då majoritetens budskap och anledningar till att genomföra demonstrationer blev, minst sagt, styvmoderligt behandlade i medierapporteringen).

Dock har vissa aspekter av dessa händelser och rörelser blivit relativt dåligt uppmärksammade. Exempelvis kan man fråga sig hur det kan komma sig att så pass disparata rörelser (kyrkor, anarkister, zapatistas och franska bönder bland andra) som det handlar om i termer av ideologi och mål, lyckas samla ihop så många människor vid dessa manifestationer. Ett annat exempel är den konsekventa bojkott av olika multinationella företag och korporationer som medlemmar ur olika grupper genomför i sina vardagliga liv genom att helt enkelt inte köpa dessa företags produkter och i mer aktiva fall agitera inför andra varför man inte bör köpa dessa. Detta kräver information, och dessutom tämligen avancerad sådan, som upplyser om produkters innehåll, produktionssätt och företagets agerande i olika situationer.

Teoretiskt finns det en del skrivit om detta, mest uppmärksammat är kanske Manuel Castells undersökning och teori om nätverkssamhället där en längre del ägnas åt de nya sociala rörelserna och deras framväxt i detta nya samhälle. Dock saknas det studier av hur de nya rörelserna ser ut informationsmässigt och hur de använder informationsmöjligheterna som detta nätverkssamhälle ger.

Sett från ett informationsvetenskapligt perspektiv reser sig en rad intressanta frågor gällande dessa rörelser när det gäller informationsförsörjning och informationssystem. Att samla ihop alla dessa människor på olika platser i olika länder och på olika kontinenter under enad flagg borde rimligen kräva effektiva kanaler för utbyte och spridning av information. Detsamma gäller för bojkotter av vissa företag och varor. Den fråga jag då ställer mig är hur dessa

informationskanaler och informationssystem ser ut, och hur de uppfattas av människor som använder dem, det vill säga de aktiva i de nya rörelserna.

2. Syfte

Målet med denna undersökning är att undersöka de svenska nya sociala och politiska rörelserna med avseende på deras informationsförsörjning och informationssystem. Inom ramen för detta kommer jag att undersöka följande frågeställningar:

- Finns det ett sammanhängande informationssystem på world wide web för de nya sociala och politiska rörelserna, och i så fall,
- hur ser det ut och hur viktigt är det som informationskälla?
- Hur avgör användarna vad som är relevant och giltig information?

Utöver ovan nämnda frågeställningar måste också frågor rörande metodologi och materialinsamling att behandlas, då denna studie är explorativ både i hänseendet att studieobjektet inte förut behandlats inom informationsvetenskapen och att metodologin som skall användas inte förut applicerats på andra sammanhang än vetenskapliga domäner. Mer diskussion om detta nedan.

3. Tidigare forskning och teori kring sociala rörelser

Under detta avsnitt kommer jag dels att ta upp Manuel Castells teorier om det nuvarande samhällets karaktär och dels en del forskning runt sociala rörelser. De båda avsnitten kommer till viss del att vara överlappande, då Castells tagit upp sociala rörelser i nuet i ett eget verk och i sina diskussioner tillskriver dessa en central roll i informationssamhället och dess sociala och kulturella strömningar. Vidare kommer centrala tankegångar inom teorin om sociala rörelser att presenteras för att på så vis senare kunna operationalisera begreppet i den empiriska undersökningen.

Ett väl diskuterat problem inom forskningen runt sociala rörelser gäller huruvida beteckningen nya sociala rörelser innebär en vettig analytisk och empirisk kategori eller ej. För denna uppsats är detta ett problem som borde diskuteras för att kunna få fram en god uppsättning karakteristika att använda vid operationaliseringen av begreppet nya sociala

rörelser vid datainsamlingen. Oenigheten om hur detta begrepp skall användas och vilken innebörd det har visade sig vid en första anblick vara mycket stor. I genomgången av teori nedan används därför författarnas bruk av begreppet i den huvudsakliga texten. Min egen användning kommer att definieras i den avslutande diskussionen av teorin.

3.1 Castells och informationsåldern

Den forskare som blivit mest uppmärksammad för sina undersökningar av de nya kommunikationsformerna och dess inverkan på samhället i stort är sociologen Manuel Castells, som i sin trilogi om Informationsåldern och efterföljande verket "The Internet Galaxy" (Castells 2001) studerat de nya informationskanalernas påverkan på dagens samhällen. Castells granskar många av de nya sociala och politiska rörelser som växer fram i och med att det han kallar informationsåldern har växt fram.

Castells trilogi om informationsåldern har blivit ett av de mest refererade verken om det nutida samhällets struktur, förändringar och betydelse. Castells pläderar för att samhället förändrats på ett så genomgripande kvalitativt sätt att enbart den industriella revolutionen ger en liknande referenspunkt. Han tar upp aspekter på detta ifrån områden som samhällsekonomin, förändringar av tids- och rumsuppfattningen samt identitetsskapande och sociala rörelser. (Castells 2000)

Informationsteknologi (hädanefter IT) har hos Castells en vidare mening än i vardaglig mening som oftast refererar till persondatorer och elektronisk kommunikation via Internet. IT omfattar här i princip alla elektroniska kommunikationsformer, från telegrafen till Internet och nätverksanslutna multimedialädesplagg¹. Förmågan att kunna kommunicera på ett effektivt sätt med hjälp av dessa nya tekniska artefakter ligger som en av grundstenarna för de nya formerna av social samvaro som Castells skisserar när han karakteriserar vårt nutida samhälle som ett nätverkssamhälle.

I nätverkssamhället är formerna för samarbete och kommunikation byggda runt olika former av nätverk. I texterna exemplifierar Castells detta med data och beskrivningar av olika företag

¹ Det finns ett antal olika företag som säljer kläder med inbyggda mobiltelefoner, Mp3-spelare och andra multimediafunktioner, se exempelvis elektronikföretaget Philips designavdelnings hemsida: <http://www.design.philips.com/smartconnections/newnomads/index.html> (040225)

och deras organisation, samarbete och kontakter mellan aktivister och aktivistgrupper samt diskussioner runt hur människor i västerlandet organiserar sina liv och gemenskaper i form av nätverk. I "the power of identity" (Castells 2000) analyseras de sätt som olika grupper använder för att påverka beslutsfattare och väcka medvetenhet runt sina specifika områden och hjärtefrågor. En av de stora poängerna är att de grupper som söker att ändra på olika delar av den globala ordningen i det informationella samhället som främsta verktyg använder människors sinnen och dess innehåll. Den nya tidens rörelser försöker att manipulera de värderingar människor har genom manipulation av symboler i syfte att ändra på attityder och beteende mot olika fenomen. Ett exempel på detta är djurrättsaktivister som försöker att arbeta in slogans som "meat is murder" och "McMurder" istället för McDonalds. Ett annat exempel är organisationen Adbusters² som jobbar med anti-reklam, vilket innebär att de tar kända varumärkens reklamkampanjer och ändrar på deras innehåll för att spegla den sida av verkligheten som reklamen inte vill visa.

För detta arbete är den kanske viktigaste förändringen att nätverksstrukturen verkar medge möjligheter för uppkomst av olika former av organisationsmönster av mer spontan och ideologiskt flytande karaktär än tidigare. Som Castells lägger det är manifestationerna som påtalats (exempelvis Seattle, Prag och Göteborg) konvergenser av nätverken på en fysisk plats (Castells 2001:142 ff). Översatt till ett mindre abstrakt språk så menar Castells att genom nätverken kan en mängd grupper komma fram till och fokusera på en gemensam föresats eller viktigt problem. När denna minsta gemensamma nämnare diskuterats fram så mobiliserar de inblandade parterna i nätverket till en gemensam aktion. Detta är givetvis en förenklad bild av de diskussioner som kan förekomma, för exempel på hur olika diskussioner inom rörelserna kan se ut, se exempelvis antologierna "Vid politikens yttersta gräns" (Björk och Peterson 2002) och "Gatans politik" (Liliequist och Lundälv 2002).

3.2 Sociala rörelser

En tidigare teori om förändringen i människors politiska engagemang står att finna i Alberto Melucci's arbete "Nomader i nätet" (1992), där författaren söker att definiera de rörelser som växt fram utanför den traditionella politiska arenan. Melucci's diskussioner om sociala

² se <http://www.adbusters.org> för exempel på subversiv reklam. (040306)

rörelser spänner över områden som självidentitet, självreflexion och jag-projekt för de deltagande individerna.

De nutida rörelserna är också i högsta grad reflexiva projekt, där formerna för rörelsen också är en bild av de mål som skall uppnås. Med detta menas att rörelser som har exempelvis mål om att upplösa hierarkiska strukturer organiserar sig icke-hierarkiskt och så vidare. Rörelserna blir enligt Melucci ett slags reflexivt laboratorium där medlemmarna/de deltagande får en plats att pröva sina personliga omvandlingar, eller med andra en plats att försöka konfigurera sin personliga identitet på. (Melucci 1992 : 86 ff.)

För denna uppsats är dock den mest centrala diskussionen hos Melucci den om de samhälleliga förutsättningarna för dagens sociala rörelser. Här menar Melucci att dagens samhälle präglas av de ökande mängderna med information som strömmar genom alla dess delar. En central aspekt av detta är att makten i detta samhälle fördelas baserat på hur kontrollen av denna information ser ut (Melucci 1992 : 94 ff.). Denna förändring gör att sociala rörelser som eftersträvar att påverka måste ta kontrollen över informationen och informationsflödena för att kunna förändra sin omgivning.

En viktig poäng om de nya sociala rörelserna som kommer fram både hos Melucci och Castells är att de har sin grund i 1960- och 70-talens rörelser, både vad gäller många av frågorna som grupperna lyfter fram, men också i metoder och organiseringsätt. Som påpekats av Melucci (1992a, 1992b, 1996) är det ett logiskt misstag att tala om de sociala rörelser som vuxit fram under de senaste decennierna som nya sociala rörelser. Dels på grund av att de har ursprung och rötter i äldre rörelser, men framförallt för att det inbjuder till konceptuella misstag angående vilka kvalitéer som avgör vad som gör en social rörelse till en Ny social rörelse.

Sociologen Håkan Thörn diskuterar detta i sin bok "Globaliseringens dimensioner" (2002) och menar att det går att göra en uppdelning mellan nya och gamla sociala rörelser, speciellt då om man ser till de olika frågor som de tar upp. De gamla rörelserna får representeras av arbetarrörelse, miljörelse och kvinnorörelsen bland andra, medan de nya rörelserna inte exemplifieras utan snarare kommer fram i definitioner om vad det är som de inriktar sig på som de gamla rörelserna inte gjorde. Thörn menar att de nya rörelserna inriktning inte bara

gäller rättvisa ifråga om arbete, miljö och jämlikhet, utan också går in på symboler, idéer och kultur. (Thörn 2002 : 186 ff.)

Problem med uppdelningar av detta slag kvarstår dock, eftersom både de nya och gamla rörelserna dels samlats under gemensamma paroller och dels använder sig av liknande metoder både när det gäller aktioner och till viss del organiseringen. Nätverksformen och de nya teknologierna blir inte bara en grund för de nya rörelserna, utan är också en viktig faktor som revitaliserar de äldre rörelsernas arbete och diskussioner. Björk talar också om framväxten av ett globalt politiskt rum, med vilket han avser en världsomspännande medvetenhet och fokus på olika frågor, speciellt frågor som rör mänskliga rättigheter. I detta ingår också formationen av transnationella rörelser som delar en till dels liknande identitet i sitt fokus och sina metoder. Dessa rörelser rör sig utanför de parlamentariska formerna, då dessa ses som alltför kopplade till den globala ekonomiska ordningen som är en av de huvudsakliga samlingspunkterna för de olika rörelserna. (Thörn 2002: 190 ff.)

3.3 Teoretisk diskussion

Den teori som jag har tittat närmare på har ett antal gemensamma nämnare i sina definitioner av sociala rörelser, dock med undantag för hur man skall benämna dem i termer av nya eller gamla och vad det skulle vara som gör dem just nya eller gamla.

För att börja med de gemensamma dragen så är fokus på informationsflöden, informationskontroll och informationstekniker ett grundläggande drag hos alla ovan nämnda författare. Castells betoning av nätverket bygger på att samhället under de senaste decennierna utvecklade avancerade tekniker för informationsöverföring och att dessa blivit en integral del av det moderna samhället. Både Castells och Melucci betonar Bacons gamla maxim om att kunskap är makt, låt vara att det idag handlar om information, och att kontrollen över informationen ger makten att definiera vad som är goda handlingar och värden i samhället.

Rörelserna opererar ofta utanför den traditionella parlamentariska ordningen, då de står i opposition till rådande värderingar och normer. Visserligen så inkorporeras vissa av de förändringar som rörelserna står för i de traditionella politiska formerna, som fallet är med kvinnorörelsernas krav på ett jämställt samhälle, eller blir en del av detta som i fallet med

miljörörelsens politiska företrädare i miljöpartiet i Sverige. Frågor av mer aktuell karaktär, exempelvis tredje världens skulder, transnationella korporationers ansvar och krigsförbrytares straff, har inte ännu inkorporerats på ett för grupperna tillfredsställande sätt i den politiska agendan och samlar breda koalitioner som manar beslutsfattare till att ta upp problemen.

Här kommer rörelsernas transnationella karaktär in, då sociala rörelser ofta inriktar sig mot mål som har en global karaktär, såsom mänskliga rättigheter, vilket inte bara inbegriper det lokala, såsom att hjälpa flyktingar, utan även handlar om att visa sitt stöd för människor i andra länder och världsdelar samt att påverka makthavare och företag i dessa länder. Detta utmynnar ofta för människor i västvärlden att se sitt eget och sina nationers ansvar på ekonomisk och kulturell nivå.

Som påpekats ovan i genomgången av teori så finns det problem med distinktionerna mellan gamla och nya sociala rörelser. Dessa problem är av sådan omfattning att de ej kan behandlas eller lösas på ett tillfredsställande i föreliggande arbete. På grund av detta kommer jag att tala om nutida sociala rörelser i denna uppsats. Som Thörn påpekar (2002: 195) så är metoderna och frågorna som senare tids manifestationer av olika sociala rörelser använt sig av och försökt kasta ljus på, en mix av de olika karakteristika som olika teorier tillskriver antingen nya eller gamla rörelser. Därför känns det berättigat att tala om nutida sociala rörelser istället för att försöka skapa en stark distinktion mellan de båda.

4. Webbometrisk teori

Under denna rubrik kommer jag att presentera och diskutera den webbometriska metoden. Avsnittet börjar med en presentation av webbometrin, dess ursprung och teoretiska basis. Därefter kommer jag att diskutera olika problem med metoden.

4.1 Webbometrisk teori

Webbometri, eller undersökningar av informationsegenskaper hos webbresurser är ett relativt nytt område inom den informationsvetenskapliga forskningen. Kortfattat går det ut på att använda sig av traditionella informationsvetenskapliga metoder för att studera informationsfenomen på webben. Till exempel kan en analys av olika webbplatsers länkningsbeteende liknas vid en bibliometrisk co-citeringsanalys, det vill säga att spåra kopplingar mellan olika dokument och styrkan i dessa kopplingar. Jag beskriver dessa bibliometriska metoder mer utförligt i anslutning till den webbometriska undersökningen i avsnitt 5 nedan.

Detta fält är ännu i sin linda med avseende på teoretisk och metodologisk grund. De senaste tio åren har det kommit en växande ström av artiklar som behandlat olika aspekter av Internet utifrån ett informationsvetenskapligt perspektiv. I dessa har ett flertal olika metodologier och teoretiska postulat angående Internets funktioner och natur presenterats. En av de större och mest aktuella undersökningarna inom området är Lennart Björneboms avhandling ” Small-world link structures across an academic web space” (2004), där en detaljerad bild av hur metodologin och teorin för en webbometrisk undersökning kan se ut presenteras.

Björnebom drar i början av sin avhandling upp ett par viktiga distinktioner mellan olika begrepp som lyfts fram i tidigare forskning och teoretiska diskussioner runt webbometrins innehåll och undersökningsobjekt.

För det första så har ett par begrepp förekommit frekvent som förslag på namn på detta framväxande område: cybermetri och webbometri. Dessa begrepp har ofta använts som om de skulle ha samma innebörd, vilket lett till viss begreppsförvirring. En lämpligare användning av dessa två begrepp vore att låta dem representera en distinktion mellan Internet och world

wide web (härefter webben). Cybermetri skulle här representera undersökningar av Internet som helhet, vilket inbegriper bland annat webben, e-post, filarkiv och diskussionsgrupper. Webbometri syftar till undersökningar av webben med avseende på:

- Innehållsanalys av webbsidor
- Analys av länkstrukturer
- Användaranalys av webbsidor (genom webblogger, sökbeteende och andra användarmått)
- Webbteknologi (vilket inkluderar analyser av sökmotorer) (Björnebo 2004 : 12 ff)

Ytterligare en viktig definition handlar om webbometrins plats inom den biblioteks- och informationsvetenskapliga (härefter BoI) teori och metodbildningen. Webbometri är en del av bibliometrin därför att den delar metodik och undersökningsobjekt med förstnämnda. Webben utgörs av texter eller dokument, vilket är bibliometrins traditionella undersökningsområde. Förvisso undersöker webbometrin elektroniska dokument som inte delar samma sorts homogena system av referenser, abstrakt eller mer övergripande bibliografiska poster, men har ändå många liknande eller motsvarande drag:

- webbsidorna i sig själva motsvarar ett dokument
- länkar i ett webbdokument kan ses som citeringar eller referenser
- URL-adresserna kan ses som liknande adressfältet eller författarfältet i bibliografiska databaser, samt att
- det finns även utrymme i webbsidornas kodning för att lägga in nyckelord eller taggar som beskriver dokumentens innehåll. (Almind & Ingwersen 1997)

I en senare artikel beskriver Björnebo & Ingwersen (2004) hur webbometrin intar en plats inom den traditionella informetriska forskningen, vilket inkluderar bibliometri och scientometri, vilken utvecklar analysen av webbometrins informationsvetenskapliga grund. Webbometrin ses som ett område vilket ärvt olika metoder och grundläggande föreställningar från tidigare informetriska metoder, exempelvis att se webbsidorna som dokument och tolka dem genom en redan existerande bibliometrisk begreppsapparat. En av de bärande föreställningarna för forskningsområdet är i stort sett densamma som inom bibliometriska undersökningar, nämligen att analysen av ett system av referenser och citat skall säga något

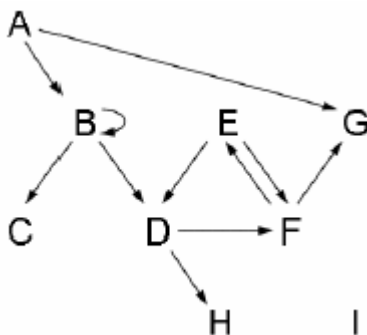
om det område som undersöks, vilka intellektuella kopplingar som finns mellan olika dokument och områden. Björnebohm (2004) har i sin avhandling fört fram idéer om transversella kopplingar mellan olika dokument och områden, eller enklare uttryckt genvägar mellan olika dokument och kunskapsdomäner som kan tänkas dela intellektuella kopplingar. Dock så gör skillnaderna gentemot traditionella metriska informationsvetenskapliga undersökningar att nya metoder måste utvecklas för att möta de speciella problem som webben ställer på forskare.

Den viktigaste skillnaden gentemot bibliometrin är att webbometrins undersökningsfält karakteriseras av en dynamik som inte återfinns i tryckta dokument. Dokument på webben ändras, försvinner, omplaceras och blir fler i en mycket snabb takt. Arbetet med att undersöka fenomen på webben sker med andra ord i realtid, medan arbete med information från bibliografiska databaser eller andra bibliografiska informationskällor sker retrospektivt. Detta ger upphov till en rad metodologiska och praktiska problem. Mer om detta i avsnittet nedan.

De flesta utförda webbometriska undersökningar har mestadels fokuserat på att undersöka olika aspekter av vetenskaplig produktion, informationsutbyte mellan forskare och kopplingar mellan olika former av vetenskapliga institutioner. Mike Thelwall har i ett flertal artiklar beskrivit den engelska och europeiska universitetsvärldens närvaro på webben utifrån ett antal olika aspekter, bland annat kopplingen mellan forskningsaktivitet och webbaktivitet (Thelwall 2001) och jämförande studier mellan olika europeiska universitets närvaro på webben (Thelwall et al. 2002). Thelwall är i valet av undersökningsområde representativ för huvuddelen av de undersökningar som jag tittat på (vilket inkluderar Björnebohms avhandling, vilken använder sig av ett datamaterial insamlat av Thelwall som består av engelska universitets hemsidor). Att webbometriska undersökningar har fokuserat på universitetsvärldens webbsidor och kopplingar är inte svårt att förstå. Det finns ofta struktur på universitets webbsidor och en organisation av deras webbplatser som ofta är någorlunda homogen. Tidigare forskning inom bibliometri och scientiometri gör att det finns resultat och metoder som kan tänkas vara användbara vid vidare undersökningar av universitetens informationsflöden på webben och Internet i övrigt. Dock saknas det undersökningar av andra delar av webben, exempelvis de delar som konstrueras och används av politiska organisationer och privatpersoner när det gäller länkstrukturer och informationsflöden. Det är min åsikt att de problem som tas upp i olika undersökningar av akademiska och forskningsinriktade webbplatser kan komma att ytterligare förstärkas när

webbmetrin som forskningsområde börjar fokusera på informationsflöden utanför de nuvarande undersökningsområdena. Mer om detta i avsnittet nedan.

För ett område så pass nytt som webbmetri krävs grundläggande definitioner av undersökningsobjektet. Björnebohm (2004) har utvecklat ingående typologier med avseende på länkar, webbsidor och hur man kan analytiskt skilja olika domäner av webben från varandra. Då denna uppsats inriktar sig på att analysera länkstrukturer kommer jag här att kortfattat ta upp Björnebohms länktypologi.

- B har en inlänk från A; B är inlänkad; A är inlänkande; A är en ingranne till B
- B har en utlänk till C; B är utlänkande; C är utlänkad; C är en utgranne till B
- B har en självlänk; B är självlänkande
- A har inga inlänkar; A är olänkad
- C har inga utlänkar; C är olänkande
- I har varken in- eller utlänkar; I är isolerad
- E och F har återkopplande länkar; E och F är återkopplat länkade
- D, E och F har in- eller utlänkar som sammankopplar dem; de är triadiskt sammanlänkade
- A har en transversell utlänk till G: fungerar som en genväg
- H är nåbar från A genom en riktad länkstig
- C och D är co-länkade av B; C och D har co-inlänkar
- B och E är co-länkande till D; B och E har co-utlänkar
- Co-inlänkar och co-utlänkar är båda fall av co-länkar

Figur 1. Webometrisk länkterminologi. Bokstäverna kan representera enskilda webbsidor, webbplatser eller domäner. (Björnebohm 2004 : 16 (Min översättning))

I figuren ovan beskrivs en sammanhållen typologi för att beskriva olika former av länkar. I ett område som webbmetri, där undersökningsobjektet är ett populärt ämne i samhället i övrigt, blir det viktigt att försöka ta fram sammanhållna definitioner och typologier av ovanstående slag för att undvika begreppsförvirring. Ovanstående distinktioner mellan olika typer av länkstrukturer är viktiga för att kunna särskilja olika typer av länkningsbeteenden från varandra och på så vis kunna genomföra klara och begripliga analyser. Som figuren visar ger typologin möjlighet att särskilja mellan länkars riktning (inlänkar och utlänkar) och hur nära

kopplingar exempelvis olika webbplatser har till varandra (länkgrannar, co-länkar, återkopplande och triadiska länkar). Men det viktigaste är ändå att det ger en sammanhållen och definierad begreppsapparat för att beskriva hyperlänkar som datamaterial.

4.2 Webbometriska problem

Det finns ett stort antal problem förbundna med att undersöka informationsstrukturer och informationsflöden på webben. Tidigare forskning har tagit upp ett flertal olika problem av både praktisk och mer teoretisk karaktär till beaktande. Jag kommer här att ta upp ett urval av dessa problem till belysning och diskussion, framförallt sådana som på ett direkt sätt rör hinder och utmaningar som kommit fram i min egen undersökning.

Ett centralt problem inom webbometrin rör datamaterial och datainsamling. Tidigare undersökningar har framförallt använt sig av kommersiella sökmotorer för att samla in antingen länkar eller hela webbplatser för analyser. Sökmotorn altavista³ har under lång tid, faktiskt ända sedan Larssons (1996) undersökning av länkstrukturer på webben varit ett verktyg som ständigt återkommit i undersökningar av webben. Detta har varit beroende på att altavista haft ett antal avancerade sökfunktioner som tillåtit forskare att direkt kunna göra analyser via sökmotorn. Under de senaste sex månaderna har dock mycket hänt. Altavistas teknologi och sökfunktioner ersattes av ett annat företags dito under våren 2004⁴, men kom tillbaka med liknande funktioner efter ungefär en månad. Under samma period ändrades också sökteknikerna i ett antal andra kommersiella sökmotorer. Detta i sig är ett exempel på webbens dynamik eftersom det inte bara är sökfunktioner som försvinner, kommer tillbaka och ersätts av nya teknikformer, utan också att de index som sökmotorerna använder sig av vid sökningar av olika webbresurser likaledes försvinner och ersätts av andra. För en kvantitativ undersökning av webbometrisk natur är det givetvis mycket intressant att veta hur de index som använts byggts upp, vilka kriterier som styr registrering, lagring och användning vid sökningsförfarandena. Detta illustrerar på ett kritiskt sätt nödvändigheten av de idéer som påtalats om att konstruera egna sökmotorer för att få kontroll och kontinuitet i datainsamlingen för webbometriska undersökningar.

³ <http://www.altavista.com> (040516)

⁴ <http://www.internetbrus.com/index.html?entry=/Nyheter/2004/0104b.txt>

Judith Bar-Ilan (2001) beskriver i en genomgång av datainsamling från webben ovanstående och andra problem med att använda sig av kommersiella sökmotorer för datainsamling. Förutom att teknikerna för att komma fram till olika resultat är okända för forskaren och likaså uppdatering av sökmotorernas index, så kan problemen med att använda dessa verktyg enkelt summeras med att forskarna har ett syfte med att få fram resultat och företagen ett annat.

Mike Thelwalls datamaterial som bland annat använts av Björnebom (2004) har samlats in med en egenhändigt konstruerad webbsideinsamlare, vilket visar att detta inte är en omöjlighet, utan snarare en fråga om att kunna skaffa den kompetens som krävs för att programmera dylika program. Björnebom nämner också i sin avhandling att möjlighet fanns att ta del av insamlat webbmaterial på annan plats, men att detta fallerade på grund av att de nödvändiga programmeringskunskaperna i operativsystemet Unix saknades. Sammankopplat med problemen runt datainsamling finns också det ständigt närvarande problemet med webbens dynamiska karaktär. Ett skriftligt dokument i en databas eller bibliografi ändras inte, och om det skulle tryckas på nytt eller i annan upplaga så framgår detta oftast. Konventioner, regler och rutiner vid indexering i databaser tjänar den klassiska bibliometrin på ett sätt som inte har en självklar motsvarighet på webben.

Webbdokument är till skillnad från poster som återfinns i bibliografiska databaser inte utsatta för ett yttre tvång att standardiseras in i mer eller mindre homogena mallar. Visserligen så måste webbdokument kunna läsas av webbläsare, vilket gör att den grundläggande koden måste vara homogen när det gäller vissa aspekter, som exempelvis de kommandon som används för att sätta in en hyperlänk i dokument. Men andra former av kommandon, som exempelvis så kallade metataggar, vilka används för att lägga in en osynlig beskrivning av dokumentinnehållet i HTML-koden (HyperText Markup Language), behöver inte läggas in, eller kan användas på ett helt fritt sätt. Almind & Ingwersen (1997) beskriver hur olika delar av HTML-koden har sin motsvarighet i taggar från ISI's databaser, och hur man skulle kunna göra analyser av webbdokument baserat på dessa motsvarigheter.

Ett problem med denna analogi är den mängd av olika format för HTML-koden som finns tillgängliga för användning⁵. En av de mest populära varianterna just nu är XML (Extended

⁵ Se <http://www.w3.org/> (040604) för information om olika typer av HTML.

Markup Language) där användaren har möjlighet att skapa egna taggar vilka specificeras i själva koden. Detta kan uppenbarligen komma att innebära vidare problem att lösa för den webbometriker som vill använda sig av taggar i koden för olika analyser.

Almind & Ingwersens antagande om likheterna mellan HTML-kod och databastaggar har vissa förtjänster. Deras jämförelse visar att det finns möjlighet att konstruera ett släktskap mellan dessa typer av dokument i syfte att kunna utföra analyser av informetrisk karaktär. Jag tror dock inte att analogin skall tas allt för långt, då skillnaderna mellan de enheter som Almind & Ingwersen menar uppvisar släktskap ofta är ganska stora, eller som påpekats ovan inte kan jämföras då det gäller krav på utförande.

Detta påverkar givetvis möjligheterna att få fram material för webbometriska undersökningar som kan förväntas dela samma egenskaper över alla dokument.

I avsnittet ovan påpekade jag att de svårigheter som olika webbometriska undersökningar tagit upp till belysning vid undersökningar av akademiska webbutrymmen skulle kunna förstärkas vid undersökningar av webben i övrigt. Detta grundar jag på ett antal observationer:

- Akademiska sidor har en stabilitet som hänger samman med att institutionerna i sig själva är stabila.
- Det finns ofta regler för hur en sida får se ut, vad den skall innehålla och hur den skall vara placerad i en webbhierarki, samt att
- Det finns en teknisk stabilitet med system för att ha säkerhetskopior och reservsystem vid händelse av att huvudsystemen skulle gå sönder.

Akademiska webbplatser är dessutom lätta att hitta, det finns officiella portaler och listor på ett lands olika utbildningsinstitutioner som är lätt att få tillgång till.

Den stabilitet som jag påvisat ovan är inte lika självklar för den del av webben som jag belyser i denna undersökning, och knappast heller gällande andra områden som produceras av entusiaster och amatörer.

5. Webbometrisk undersökning

Ett syfte med denna uppsats är att undersöka om de nutida sociala rörelserna kan sägas ha ett sammanhängande informationssystem på webben och hur detta i så fall ser ut. För att besvara denna frågeställning har en webbometrisk undersökning genomförts med fokus på dessa rörelser. I avsnittet ovan har en kortare framställning givits över den teoretiska basen för den webbometriska metoden och i anslutning till den diskuterades även diverse problem som är behäftade med detta tillvägagångssätt.

I detta avsnitt kommer den webbometriska undersökningen att presenteras och diskuteras. Först kommer datamaterialet och datainsamlingsproceduren att beskrivas, vilket följs av beskrivningar av hur den statistiska bearbetningen av materialet gått till och till sist kommer resultaten att presenteras och analyseras.

Då det statistiska materialet har en gräns ifråga om förklaringsvärde och vilken slags information som är möjligt att utvinna från det kommer denna undersökning i ett andra steg att kompletteras med en intervju. Denna intervju kommer att vara med en informant som är aktiv i flera av rörelserna och en frekvent Internetanvändare. Intervjun kommer att behandla frågor om hur en användare av webbplatserna avgör att dessa är relevanta källor till information, hur pass viktiga webbsidorna är sett som informationskällor och om informanten ser någon koppling till verkligheten i de resultat som framkommit i den webbometriska undersökningen.

Alla de ideologiska distinktioner samt utsagor om vad organisationerna sysslar med som förekommer under beskrivningarna av resultaten från de statistiska beräkningarna baseras på mina åsikter om webbplatsernas inriktning. Dessa grundas på min genomgång av webbplatserna där jag noga höll uppsikt över hur de olika organisationerna och nätverken kategoriserade sig själva.

5.1 Material och materialinsamling

Materialet för denna undersökning består av hyperlänkar som extraherats från webbsidor tillhörande nutida sociala rörelser. För att få tillgång till sidor av denna karaktär tog jag

kontakt med ett par bekanta som är involverade i dylika rörelser och bad att få tillgång till länkar och deras privata länklister. Denna förfrågan resulterade i 15 länkar av vilka jag använde mig av de i tabell 1 listade webbsidorna som utgångspunkt för min undersökning.

Tabell 1. Utgångswebbplatser för webbometrisk undersökning.

URL	Namn
http://www.yelah.net	Yelah
http://autonom.2y.net	Autonoma socialister
http://www.oktobra.net	Oktobra
http://sweden.indymedia.org	Independent mediacenter Sweden
http://www.mediekritik.nu	Mediekritik.nu
http://www.motkraft.net	Motkraft
http://www.radikala.com	Radikala.com
http://riff-raff.klasskamp.com	Riff-Raff
http://www.subversiv.nu	Subversiv Media
http://www.vanligtfolk.com	Vanligt Folk
http://www.jubel.org	Nätverket Jubel
http://afa.motkraft.net	AntiFascistisk Aktion
http://www.attac.nu	Attac Sverige

Med utgångspunkt från dessa webbplatser och deras länklister klickade jag mig vidare till andra sidor och så vidare. Min metod för urvalet kan karakteriseras som en fokuserad snöbollsmetod, där ett litet antal kontrollerade utgångspunkter använts för att ta sig vidare in i ett liknande område som jag innan denna undersökning gjordes hade tämligen liten erfarenhet av. För att jag inte skulle klicka mig åt vilket håll som helst under detta skede lät jag mig vägledas av en operationalisering av den teoretiska diskussion runt nutida sociala rörelser som återfinns i avsnitt 3. De kriterier som jag använde mig av under insamlingen var:

1. Det skall vara en utomparlamentarisk organisation
2. Okonventionella/utomparlamentariska arbetsmetoder för att uppnå mål
3. Fokus på arbete med frågor som syftar till en progressiv förändring av attityder till olika sociala fenomen och frågor, samt att:
4. Det skall vara en svensk organisation eller en svensk underavdelning.

I de allra flesta fall var det inte några problem med att avgöra om de besökta webbplatserna representerade en organisation som passade in med de ovan nämnda kriterierna. Dock fanns det ett flertal webbplatser som inte direkt representerade en organisation, utan var en produkt av denna eller flera separata organisationer. Till exempel var webbplatserna www.globalrespekt.nu och www.globalportalen.org inriktade på information om samarbete

mellan andra organisationer, i förstnämnda fall fackföreningar och i det andra religiösa biståndsorganisationer. Webbplatsen www.globalt.nu var en ren informationssida producerad av svenska Attac. Yelah och Indymedia är exempel på informationswebbplatser och alternativa medieformer. Det gemensamma för dessa var dock att jag såg dem som fungerande som nav för informationsspridning och i förstnämnda exempel som bekräftelser på olika nätverk av grupper. Med andra ord har en del av de insamlade webbplatserna inte uppfyllt alla kriterier som nämns ovan, men ändå passat in i det mönster som olika teoretiska och empiriska undersökningar kommit fram till och på grund av detta tagits med i undersökningen.

Målet på de olika webbplatserna var att primärt samla in deras länklistor, det vill säga den sida som helt enkelt brukar omnämnas "Länkar" eller "Links". I vissa fall var länkar till andra sidor utspridda efter relevans för alla de olika dokumenten på webbplatsen, i andra fanns där en enskild sida och ibland var det en kombination av de båda. I samtliga fall försökte jag att samla in så många av länkarna som möjligt.

Webbsidorna samlades in under perioden mars-april 2004 dels genom att använda funktionen "spara webbsida" i programmet Internet Explorer, men också genom att kopiera länkarna och klippa in dem i ordbehandlingsprogram och textverktyg. Ett flertal olika metoder vid insamlingen var nödvändigt eftersom en del webbsidor inte var möjliga att spara på ett vanligt sätt då de genererades genom olika program och inte fanns som direkta HTML-dokument. Vissa webbsidor var inte tillgängliga trots att de besöktes vid ett flertal olika tidpunkter. Detta var ett problem av speciellt akut karaktär då en av webbplatserna som tidvis var otillgänglig var www.motkraft.net, en av de mest centrala webbplatserna för den utomparlamentariska vänstern och värd för flera viktiga organisationers webbplatser. Lösningen på detta problem var att använda sig av Internet Archive⁶ för att få tillgång till webbplatserna.

De sparade HTML-dokumenterna öppnades sedan i programmet Bibexcel⁷ vilket innehåller en funktion som gör det möjligt att plocka ut länkarna från denna typ av dokument och spara

⁶ Internet archive är en organisation som samlar in webbplatser och annat digitalt material för bevarande. Björneborn (2004) använde sig av arkivet för arbetet med sin avhandling och föreslog att det skulle kunna användas för web-ärkeologi i olika former. Arkivet har ett flertal olika tjänster till salu för forskare som önskar att använda arkivet, bland annat speciella verktyg som möjliggör avancerad och mer extensiv möjlighet att söka i det arkiverade materialet. (<http://www.archive.org> (040610))

⁷ Program för bibliometrisk analys utvecklat av Olle Persson. Finns tillgängligt via INFORSK's hemsida <http://www.umu.se/inforsk/Bibexcel/index.html> (040610)

dem i ett format som gör det möjligt att bearbeta dem statistiskt med samma program. I detta stadium av insamlingen bearbetades också materialet extensivt i syfte att dels få bort diverse brus och skräp samt dels att standardisera länkarna så att olika sätt att länka till en och samma webbsida inte skulle inverka på den statistiska analysen. Exempelvis så verkade svenska Attac under insamlingsperioden vara på väg att flytta sin webbsida från adressen www.attac.nu till www.attac.se, vilket avspeglade sig i att det fanns ett flertal länkar av båda slag i materialet. Dessa standardiserades till att bara peka mot adressen www.attac.nu. Vidare fanns också länkar som uppenbarligen var resultatet av rena stavningsfel och dylikt. Dessa rättades när möjlighet fanns och raderades då det inte gick att se vilken adress som avsetts.

Vid insamlingens, rättningens och standardiseringens slut hade 66 webbplatser besökts och 4404 länkar samlats in. (Se bilaga 1 för lista över de insamlade webbplatserna.)

5.2 Statistisk analys av materialet

Det insamlade materialet analyserades med programmen Bibexcel och Excel.

De extraherade länkarna var uppställda på ett sådant sätt att de kunde behandlas som referenslistor och därmed analyseras med hjälp av traditionella bibliometriska tekniker. De metoder som applicerades var två olika varianter på citeringsanalys: bibliografisk koppling och co-citeringsanalys.

Bibliografisk koppling är en metod som analyserar mönster i olika dokumentets källor. Tanken är att om dokument delar likheter i de källor som de använder sig av, så borde dessa dokument ha ett intellektuellt släktskap. Ju fler källor som är lika, desto mer släktskap mellan dokumenten. (Kärki & Kortelainen 1998 : 20 ff)

För att använda sig av Björneboms länkterminologi (se sid 11 ovan) så innebär bibliografisk koppling i webbometriska termer att man undersöker delade utlänkar från webbsidor och webbplatser. Antagandet blir att ju fler utlänkar som delas av webbsidor, desto större likheter mellan de olika webbsidorna.

Co-citeringsanalys baseras på tanken att dokument som citeras tillsammans, det vill säga finns med i samma referensförteckning eller dylik lista, kommer att ha gemensamma egenskaper, eller tillhöra en viss intellektuell domän. I den bibliometriska forskningen används denna teknik bland annat för att gruppera dokument efter kunskaps- eller forskningsområde. (Ibid.)

En webbometrisk terminologi här skulle innebära att man undersöker mönster som kan finnas vid co-länkning av webbplatser. Man ser även här till utlänkar, vilket gör att en mer exakt benämning är att analysen avser co-utlänkar.

Utöver detta undersöktes också direkta relationer mellan webbsidorna, det vill säga om det fanns något mönster i form av kedjor av direkta länkar mellan de olika webbplatserna.

Genom ovanstående statistiska analyser kom också resultat som kunde användas för att skapa grupperingar eller kluster av de olika webbplatserna som har gemensamma citat eller förekommer tillsammans. Detsamma som skrevs ovan gäller även här: ju fler delade enheter/gemensam förekomst i listor, desto större likhet mellan dokumenten kan antas finnas. Parbildningar som delar enheter eller förekommer i samma listor kommer vid en klusteranalys alltså att paras ihop.

För att presentera resultaten på ett mer överskådligt sätt än bara tabeller producerades bibliometriska kartor. Dessa framställs genom att föra in resultaten från analyserna i matriser. Dessa matriser ligger sedan till grund för att beräkna värden som går att passa in i program som kan rita ut dessa värden. Eftersom kartan ritas upp baserat på värden som bland annat utgår från bearbetade frekvenser, så kommer givetvis webbplatser som fungerar som portaler med mycket utlänkar att påverka resultaten och representationerna.

Vid de förberedande stadierna till den bibliometriska analysen var det tvunget att behandla länkarna på ett sådant sätt att möjligheterna till att se riktningen på länkarna, det vill säga om de pekade in mot eller ut från en webbplats, försvann. Detta innebär att följande analyser tyvärr inte kan särskilja om en webbsida är länkande eller länkad, utan bara kan etablera om det existerar en relation mellan vissa uppsättningar av webbplatser. Detta gör givetvis att exaktheten och möjligheterna till ingående uppställningar av relationer i det insamlade datamaterialet blir en smula lidande.

Men även om ovanstående påverkar möjligheterna till ytterligare analyser av materialet utgör de inget större problem för de utförda beräkningarnas giltighet ifråga om att etablera om det existerar relationer av olika styrkor i det insamlade materialet. Relationerna kvarstår oavsett riktningarna på dessa.

5.3 Resultat

De första resultaten som kunde uppnås var enkla frekvenstabeller över alla de länkar som hade samlats in.

Tabell 2. Lista över de 20 mest förekommande utlänkarna i materialet.

Frekvens	Länkad sida	Frekvens	Länkad sida
24	sweden.indymedia.org/	13	www.suf.cc/
22	www.yelah.net/	12	www.ubv.se/
20	www.motkraft.net/	12	www.ism-sweden.org/
17	www.forumsyd.se/	11	www.ordfront.se/
17	www.attac.nu/	10	www.corpwatch.org/
17	www.mjv.se/	10	www.palestinagrupperna.a.se/
15	www.sac.se/	10	www.snf.se/
14	www.afrikagrupperna.se/	10	www.a-federationen.net/
14	www.globalportalen.org/	10	www.radikaldistro.com/
14	Afa.motkraft.net/	9	www.jubel.org/

Av detta kunde avläsas att den mest länkade sidan var svenska indymedia med 24 inlänkar, vilken följdes Yelah med 22 och Motkraft med 20 stycken inlänkar. Detta är värt att notera då dessa ingick i utgångspunkterna för undersökningen, vilket också var fallet med flera av de andra sidorna med flest antal inlänkar. Många av de insamlade webbplatserna verkar med andra ord vid första anblick ha stor relevans för det undersökta området.

Antalet länkar som fanns på varje enskild sida varierade kraftigt, från 2010 stycken på den mest utlänkande sidan, till en styck på den minst länkande. Samtliga insamlade sidor hade ett genomsnitt på cirka 67 utlänkar per sida. Om man däremot plockar bort den mest länkande sidan, eftersom den hade ett mycket högre antal än de övriga, så hamnar snittet på cirka 37 utlänkar per sida.

5.3.1 Bibliografisk koppling

Analysen av delade länkar, eller den bibliografiska kopplingen, var den första som utfördes. Denna utföll till att 59 av de insamlade webbplatserna hade åtminstone en gemensam länk med någon av de andra. Flest delade utlänkar hade Yelah, Socialism.nu och Radikala.com. Detta resultat var föga förvånande då just dessa webbplatser hade mycket stora länksamlingar och kunde med fog förväntas inta en central position både gällande enkla frekvenser och i de övriga analyserna.

Figur 2 nedan representerar resultatet av beräkningarna för den bibliografiska kopplingen. Ringarna i figuren representerar de enskilda webbplatserna och storleken på dessa ringar avgörs av antalet länkar som delas med andra webbplatser. Positionen för de olika webbplatserna avgörs dels av antalet delade länkar, men också vilka länkar det är som delas med de andra webbplatserna.

Denna bild kan till synes verka som mycket spridd runt en central gruppering, men uppvisar ändå distinkta områden. Till att börja med så är de webbplatser som är centralt placerade den gemensamma nämnaren att de är stora portaler eller har stora länksamlingar. Yelah, socialism.nu, Radikala.com och Vänster.nu är alla exempel på denna typ av webbplatser. Det är med andra ord inte konstigt att dessa har placerats nära varandra. Dessa webbplatser har också liknande inriktning när det kommer till vilken sorts åsikter som de är värddar för.

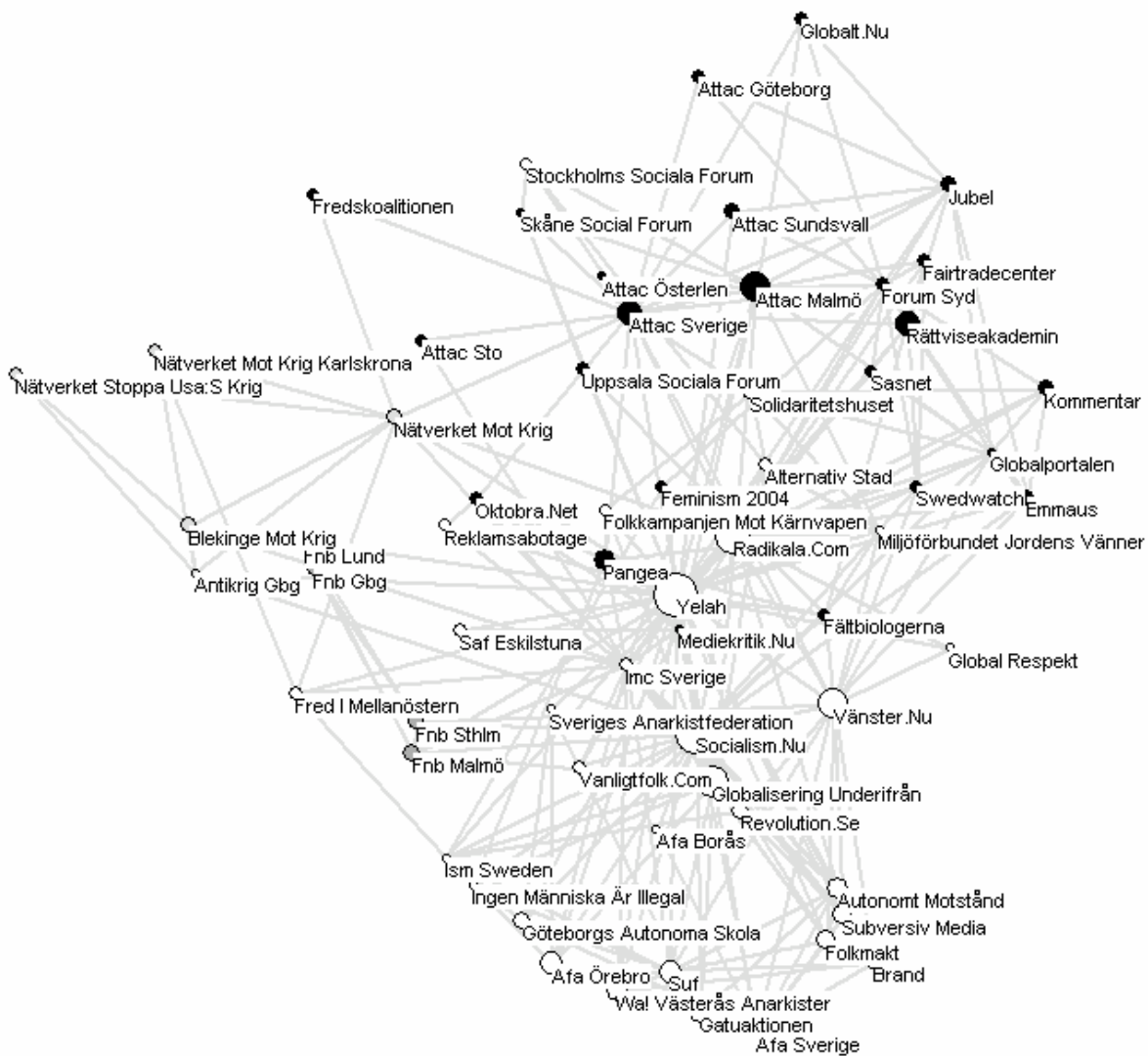
Vidare kan man se att högra överdelen av kartan domineras av webbplatser som representerade åsikter av autonomt socialistisk eller anarkistisk natur. Likaså domineras nedre högerdelen av grupper som delar ett gemensamt intresse. I detta fall handlar det internationella bistånds-, ekonomi- och rättvisefrågor.

Figur 2. Karta över Bibliografisk koppling.

5.3.2 Direkta länkar

Analysen av direkta länkar mellan webbplatserna kan ses som en upprepning av beräkningarna av den bibliografiska kopplingen mellan de olika webbplatserna, men den denna gång fokuserat på och begränsat till adresserna till de webbplatser som samlats in och inte webbplatsernas alla insamlade länkar som var fallet i den föregående analysen.

Figur 3. Karta över direkta länkar. Cirklarnas färger är beroende av att de tillhör olika kluster. Linjerna mellan cirklarna betecknar kopplingar mellan webbplatserna.

Analysen av den bibliografiska kopplingen mellan de olika gav fyra olika kluster, vilka redovisas i tabell 3.

Tabell 3. Redovisning av klusterinnehåll för direkta länkar.

Kluster	Webbplatser
1	Afa Sverige
1	Afa Örebro
1	Alternativ Stad
1	Imc Sverige
1	Globalisering Underifrån
1	Folkkampanjen Mot Kärnvapen
1	Afa Borås
1	Miljöförbundet Jordens Vänner
1	Radikala.Com
1	Gatuaktionen
1	Global Respekt
1	Fred I Mellanöstern
1	Göteborgs Autonoma Skola
1	Folkmakt
1	Ingen Människa Är Illegal
1	Ism Sweden
1	Autonomt Motstånd
1	Brand
1	Reklamsabotage
1	Revolution.Se
1	Saf Eskilstuna
1	Socialism.Nu
1	Solidaritetshuset
1	Stockholms Sociala Forum
1	Subversiv Media
1	Suf
1	Sveriges Anarkistfederation
1	Wa! Västerås Anarkister
1	Vanligtfolk.Com
1	Vänster.Nu
1	Yelah
2	Antikrig Gbg
2	Blekinge Mot Krig
2	Nätverket Mot Krig
2	Nätverket Mot Krig Karlskrona
2	Nätverket Stoppa Usa:S Krig
3	Attac Sverige
3	Attac Malmö
3	Attac Göteborg
3	Forum Syd
3	Fairtradecenter
3	Fältbiologerna
3	Emmaus
3	Attac Österlen
3	Feminism 2004
3	Attac Sundsvall
3	Fredscoalitionen
3	Attac Sto
3	Globalportalen
3	Globalt.Nu
3	Jubel
3	Kommentar
3	Mediekritik.Nu
3	Oktobra.Net
3	Pangea
3	Rättviseakademin
3	Sasnet
3	Skåne Social Forum
3	Swedwatch
3	Uppsala Sociala Forum
4	Fnb Gbg
4	Fnb Lund
4	Fnb Malmö
4	Fnb Sthlm

Det första klustret, vilket har färgen vit i figur 3, innehåller företrädesvis socialistiska och anarkistiska webbplatser. Kluster nummer två, som har ljus grå ringar, utgörs exklusivt av nätverk och organisationer mot krig. Det tredje klustret, vilket har färgen svart, innehåller huvudsakligen webbplatser som inriktar sig mot frågor rörande bistånd, internationell ekonomisk politik och internationella sociala frågor. I detta kluster återfinns organisationer som Attac och religiösa biståndsorganisationer. Slutligen det fjärde klustret, där ringarna är mörkgrå, utgörs enbart av organisationen Food Not Bombs svenska webbplatser.

Klustren är dock inte helt homogena, förutom kluster tre och fyra. Miljöorganisationer av olika slag befinner sig utspridda över kluster ett och två. Detsamma gäller en del klart anti-krigsinriktade organisationer.

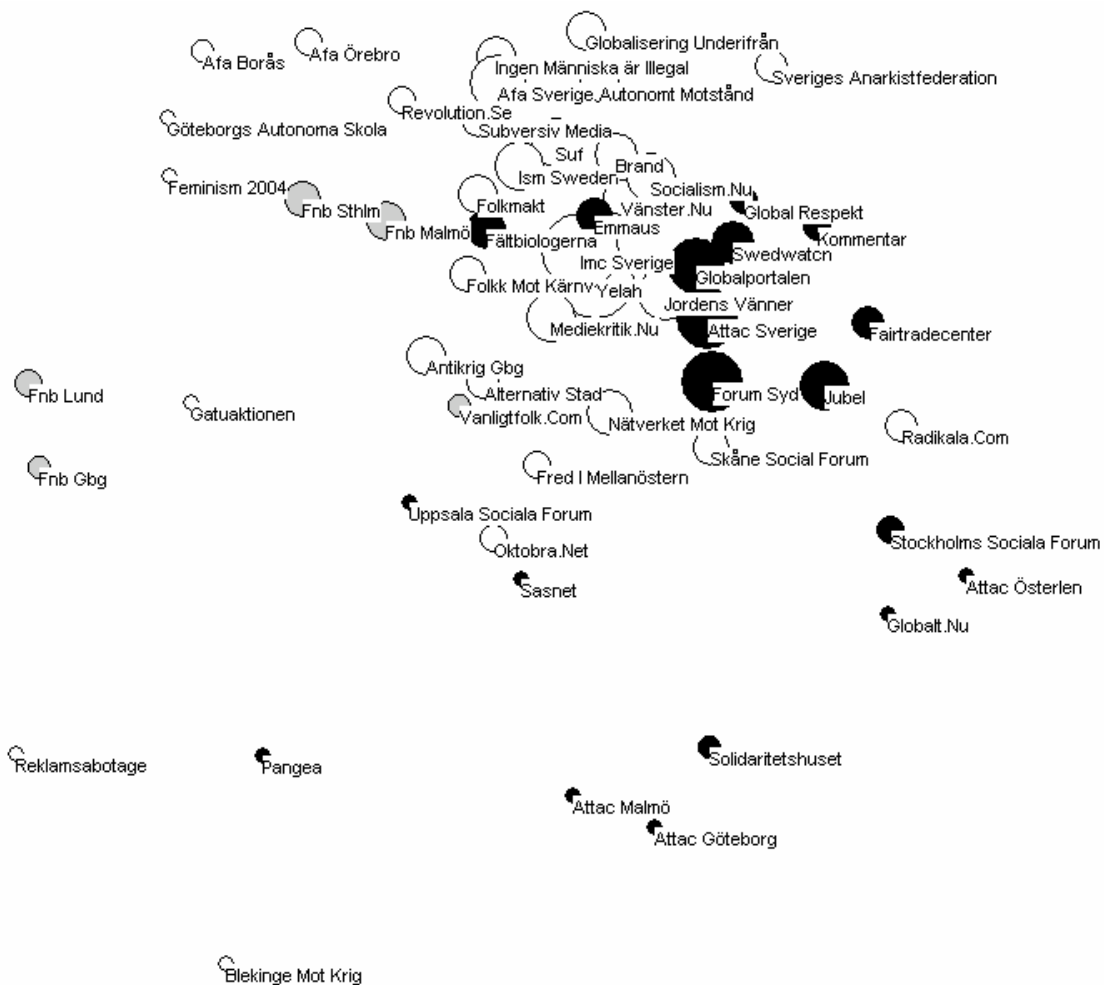
Även vid denna analys är det möjligt att se mönster i den grafiska presentationen. I detta fall kan man i princip dela figuren horisontellt vid ringen som markerar Yelah. Man kan då se att de flesta av webbplatserna tillhörande kluster nummer ett placerar sig på den nedre hälften av kartan. Inom detta kluster kan man också se att den nedersta delen av kartan domineras av anarkistiska och autonomt socialistiska organisationer som sitter tätt samman. Den övre delen av figur tre domineras klart av kluster nummer tre, där man dock inte direkt kan utläsa lika kraftiga koncentrationer av distinkta grupper som inom kluster nummer ett. Även enheterna i kluster fyra uppvisar en tät koncentration i par. Att sidorna i kluster fyra inte hamnade tätare var något överraskande då dessa sidor hade mycket få länkar och då i princip uteslutande länkade till de övriga sidorna i klustren.

5.3.3 Co-länkningsanalys

Den sista analysen som gjordes var en co-länkningsanalys, där samlänknings av de insamlade webbplatserna stod i fokus. I denna analys får olika webbplatser värden baserat på hur ofta de är co-länkade med andra webbplatser inom det insamlade materialet, eller med andra ord hur ofta de bildade par med andra webbplatser i länklistorna.

De värden som fås fram i detta skede analyseras sedan igen med utgångspunkt från de co-länkade parens förekomstfrekvenser. Dessa resultat används sedan för att dela in dokumenten i grupperingar eller kluster baserat på vilka andra webbplatser som de oftast bildat par med.

Värdena från dessa beräkningar användes för att skapa kartan i figur 4.

Figur 4. Karta över co-länkningsrelationer. Kluster 1 har vita ringar, kluster 2 svarta och kluster 3 gråa.

En snabb titt på kartan ger en mer kompakt bild än vid tidigare analyser. Vi har nu en stor mängd webbplatser som ligger tätt tillsammans i övre centrum av kartan. Som tidigare återfinns dock den största portalen Yelah centralt på kartan.

Innehållet i de olika klustren som är utmärkta i figuren återfinns i tabell 4.

Tabell 4. Redovisning av klusterinnehåll för co-länkning.

Kluster	Webbplats
1	Afa Sverige
1	Imc Sverige
1	Antikrig Gbg
1	Yelah
1	Afa Örebro
1	Socialism.Nu
1	Skåne Social Forum
1	Suf
1	Mediekritik.Nu
1	Folkmakt
1	Globalisering Underifrån
1	Oktobra.Net
1	Feminism 2004
1	Blekinge Mot Krig
1	Gatuaktionen
1	Ingen Människa Är Illegal
1	Ism Sweden
1	Alternativ Stad
1	Nätverket Mot Krig
1	Afa Borås
1	Radikala.Com
1	Reklamsabotage
1	Revolution.Se
1	Göteborgs Autonoma Skola
1	Autonomt Motstånd
1	Subversiv Media
1	Brand
1	Sveriges Anarkistfederation
1	Vänster.Nu
1	Fred I Mellanöstern
2	Globalportalen
2	Forum Syd
2	Miljöförbundet Jordens Vänner
2	Fältbiologerna
2	Attac Göteborg
2	Jubel
2	Attac Sverige
2	Folkkampanjen Mot Kärnvapen
2	Attac Malmö
2	Global Respekt
2	Attac Österlen
2	Globalt.Nu
2	Fairtradecenter
2	Kommentar
2	Emmaus
2	Pangea
2	Sasnet
2	Solidaritetshuset
2	Stockholms Sociala Forum
2	Swedwatch
2	Uppsala Sociala Forum
3	Fnb Sthlm
3	Fnb Malmö
3	Fnb Lund
3	Fnb Gbg
3	Vanligtfolk.Com

Jämfört med resultatet från klustringsberäkningarna för direkta länkar så kan vi i tabell 4 se en direkt skillnad jämfört med tabell 3. Ett kluster har försvunnit, nämligen det kluster som exklusivt innehöll organisationer som var emot krig. De flesta av organisationerna från det klustret har också försvunnit i co-länkingsanalysen, vilket indikerar att dessa webbplatser inte länkar mycket till liknande organisationers/nätverks webbsidor och att de inte förekommer så ofta på andra organisationers webbplatser.

Det huvudsakliga innehållet i de stora klustren förblir dock konstanta även vid denna form av analys. Kluster nummer ett utgörs fortfarande huvudsakligen av socialistiska och anarkistiska organisationer, liksom kluster nummer två utgörs av organisationer som sysslar med bistånd samt internationella solidaritets- och ekonomifrågor.

Tack vare de olika färgerna i figur 4 kan vi också med lätthet se att både kluster nummer ett och två med få undantag ligger tätt samman. En överraskning var att webbplatsen Vanligtfolk.com räknades till kluster nummer tre istället för, vilket var min förväntning, till kluster nummer ett. Vanligtfolk.com är en autonomt socialistisk hållen webbplats, men var också tämligen ny. Detta skulle kunna innebära att den ännu inte har så många inlänkar, och därför inte placerat sig i sitt förväntade "hemma-kluster".

Likaså var den religiösa biståndsföreningen Emmaus placering i kluster nummer två på intet sätt överraskande, men att dess placering i kartan skulle hamna mitt i kluster nummer ett bland socialistiska och anarkistiska organisationer var desto mer oväntat.

5.4 Sammanfattning av de kvantitativa resultaten och diskussion

I denna genomgång av den empiriska undersökningen har tre olika analyser genomförts. Först gjordes en beräkning baserat på gemensamma enheter i de insamlade webbplatsernas utlänkar. För det andra gjordes en analys av direkta länkar mellan de olika webbplatserna, det vill säga att urvalet av analysenheter begränsades till utlänkar som var riktade till webbplatserna inom det insamlade materialet. För det tredje så gjordes en co-länkningsanalys, där samlänkningsen, eller samciteringen, av de insamlade webbplatser studerades.

Resultaten från dessa analyser visade att det finns två återkommande grupperingar i alla analysformer: dels en grupp som utgörs av vänsterinriktade och anarkistiska grupper, samt likaledes inriktade tidningar och aktionssidor, och dels en samling organisationer och webbplatser som är inriktade på biståndsfrågor, internationell solidaritet och ekonomi.

Webbplatser som Yelah, Vänster.nu och Socialism.nu placerade sig centralt på alla kartor, förutom vid co-länkningsanalysen, vilket kan förklaras med att alla dessa webbplatser hade stora länkkataloger. Detta gäller speciellt Yelah, vilken hade mer än fem gånger så många länkar jämfört med den näst största webbplatsen

Resultaten från analyserna visar klart att det finns möjlighet att utföra webbmetrisk beräkningar med goda resultat på de nutida sociala rörelsernas webbplatser. I analyserna har hela tiden en skiljelinje mellan olika typer av rörelser framkommit, vilket visat sig både i de

olika klustergrupperna och i de grafiska representationerna. Graden av tillförlitlighet i just denna undersökning var rent matematiskt hög, däremot är det svårt att säga hur korrekt den bild som framkommit av dessa rörelsers relationer är när den jämförs med de faktiska relationer som finns.

Dock kan jag utifrån de observationer som gjorts vid insamlingen av materialet sluta mig till att denna form av undersökning klarat av att ge en övergripande form av indelning och presentation mellan olika grupper av klart ideologiskt särskiljda webbplatser. Samtidigt får man inte glömma bort att, vilket tydligt visat sig i de grafiska representationerna, att avstånden mellan de olika grupperingarna inte är speciellt stora. Detta gäller framförallt när man ser till co-länkningsanalysen, men finns också närvarande i de övriga figurerna. Det finns hela tiden ett sorts mellanskikt närvarande som kan ses som en brygga mellan de olika grupperingarna. Om dessa har en överbryggande funktion eller ej i kontakten mellan olika grupper kan jag ej svara på, dock så kan man klart säga att dessa sidor i denna form av analys har en klart stor möjlighet att fungera som en brygga mellan olika grupperingar i kraft av att de har ett stort antal länkar vilket ökar möjligheten för att de skall ha ett mer varierat och, låt säga, genreöverskridande innehåll i sina länklistor.

Mina tidigare erfarenheter av bibliometriska studier ledde mig till förväntningar på att kunna se distinktioner mellan flera olika grupperingar genom varje analysmodell. Med andra ord hade jag förväntat mig att kunna se fler distinkta områden inom det analyserade materialet än den breda distinktion mellan två distinkta, men ändå tämligen generella, grupperingar som nu är det mest slående resultatet.

Dock finns det en klar skillnad mellan dessa två grupperingar som är värd att ta fasta på. De kluster som innehåller webbplatser av typen Attac, Emmaus och Forum syd uppvisar överlag en större spridning inbördes än de mer socialistiska och anarkistiska klustren. De sistnämnda klustren uppvisar i analyserna över direkta länkar och bibliografisk koppling tendenser till att bilda mindre grupperingar inom det mer generella området. Detta tyder på att det finns gemensamma distinktionsformer eller en starkare gemensam intellektuell bas inom denna samling webbplatser som har en större betydelse än i de övriga klustren.

6. Intervju med en aktiv i rörelserna

I syfte att förstå vad resultaten från analyser i avsnitt 5 har för reell innebörd om man försöker att sätta in dem i rörelsernas perspektiv och relationer sinsemellan utfördes en intervju med en informant som är aktiv inom ett segment av de nutida sociala rörelserna. Syftet från början var att utföra flera intervjuer med aktiva från olika typer av rörelser. Detta fallerade på grund av svårigheten att få tag på villiga informanter.

Den informant jag fick tag på har och har haft ett engagemang i den anti-fascistiska rörelsen och varit medlem i, med dennes egna ord, ”diverse lösa sammanslutningar”. Uppföljande frågor på denna punkt och andra visade att informanten uppfattade sitt engagemang som knutet till grupperingar och människor som i hög grad hade en tendens till att vara flytande både i termer av sammanslutningar och idémässigt innehåll i dessa. Detta ledde till att var informanten befann sig inte var lika viktigt som med vilka och hur dessa tog ställning i olika ideologiska och praktiska frågor. Informanten är en aktiv och van Internetanvändare med stort intresse för vad som pågår inom de för honom intressanta nutida sociala rörelsernas aktiviteter både på och utanför Internet.

Intervjun som sådan behandlade två olika områden. För det första de resultat som presenterades och preliminärt analyserades i avsnittet ovan. För det andra ställdes ett antal frågor rörande webbplatsernas betydelse för de rörelser som informanten varit inblandad i, samt hur han själv avgjorde relevans och tillförlitlighet när han besökte webbplatser som handlar om eller relaterar till hans engagemang i olika sociala rörelser. Övervägande del av intervjun kom att behandla det första området.

6.1 Om resultaten från den webbometriska undersökningen

Informanten fick först en lista över de insamlade webbplatserna från undersökningen att gå igenom och se om det var någon webbplats av större vikt som hade missats vid datainsamlingen. Utifrån dennes erfarenheter så fanns de mest kända med i materialet. Dock måste påpekas att min informants kännedom om alla dessa webbplatser var bäst när det gällde vänster- och anarkistiskt inriktade sidor.

Tillvägagångssättet som användes var att informanten först fick se listorna från klusteranalyserna, kommentera på dessa och sedan se samt kommentera de bibliometriska kartorna. Informanten fick se dem i ordningen direkta länkar, bibliografisk koppling och slutligen co-citeringsanalysen.

Informantens reaktion på listan över kluster från analysen av direkta länkar var blandad men försiktigt positiv. Han fann det initialt en smula svårt att acceptera den indelning i stora grupper som klusteranalysen gett upphov till. Han påpekade att denna indelning skulle kunna göras mer finfördelad och bättre beskrivande om man delade in dessa stora grupper i mindre utifrån ett ideologiskt perspektiv.

När jag efter detta visade kartan över direkta länkar (figur 3 ovan) menade han att detta gav en bättre bild över resultaten. Han kommenterade genast att kopplingen mellan ett par webbplatser (Autonomt motstånd & Subversiv Media) framstod som naturlig, då det till dels var samma människor som var inblandade i dessa grupper. Det förvånade honom dock att AFA, som innehar en tämligen central roll i den Antifascistiska rörelsen hamnade tämligen perifert i denna analys. Dock så var enligt informanten det viktigaste att denna representation gav en struktur åt grupperingarna och gjorde det lättare att se hur de förhöll sig till de andra webbsidorna i klustren. Hans omdöme om denna analys var slutligen att det gav den klart bästa bilden av hur samarbetsmönster och kontakter sinsemellan fungerar även utanför webben.

Informanten menade också att mitt antagande om att man kunde dela av kartan i två övergripande delar till en socialistisk/anarkistisk del och en del av bistånds/solidaritets/internationella frågor organisationer verkade rimligt, även om han som ovan påpekats menade att det fanns bättre sätt att indela dessa grupper i flera mindre vilket skulle ge en mer korrekt bild av vad det handlar om för typ av organisationer.

Efter detta visades kartan över bibliografisk koppling, vilket gav min informant en smula mer huvudbry än den föregående analysen. Skälet till detta var att jag inte utfört någon klustringsanalys av dessa beräkningar (på grund av rent slarv och glömska), vilket gjorde det hela mer oöverskådligt. Dock var det glädjande att min informant efter sin initiala förvirring såg intressanta aspekter av denna karta.

Det första som han kommenterade på var de olika sociala forumens plats i periferin på denna karta. Han menade att ett forum, även om det nu bara hade fysiskt öppet ett par dagar per år, väl borde inta en mer central ställning även i en analys av hur de placerar sig på webben. Dessa sidor var i och för sig bara rena informationssidor med ett litet antal länkar, vilket förklarar deras placering i termer av den använda metoden, men informantens poäng är ändå god och går igen i alla tre formerna av analys.

Informantens andra observation gällde de olika nätverken mot krig, som trots att de alla var mycket nya hade lyckats att ta sig in och göra sig synliga på webben. Han menade att detta kanske låg i dessa rörelsers natur, att de var enfrågerörelser som så fort som möjligt ville dra ihop mycket folk för sin sak och att de därför var måna om att synas tydligt där de kunde. Utöver detta undrade informanten varför olika fackföreningar inte fanns med i analysen och han saknade också webbsidan motkraft.net, vilken inte fanns med på grund av att det inte fanns någon länksida att finna på den.

Slutligen fick informanten kommentera co-länkningsanalysen (figur 4 och tabell 4), där han liksom jag fann det mest konstigt att webbplatsen vanligtfolk.com hamnade tillsammans med rörelsen Food Not Bombs webbplatser. Den förstnämnda är klart socialistiskt inriktad, medan de sistnämnda är en utpräglad solidaritets och välgörenhetsorganisation med miljömedvetna och sociala övertoner. Övrigt att de skulle hamna tillsammans således.

Informanten spekulerade också runt att Emmaus, som placerats i klustret tillsammans med Attac och andra bistånds- och solidaritetsorganisationer, i den grafiska representationen placerats tillsammans med socialistiska och anarkistiska organisationer, kunde bero på att många från just socialistiska och anarkistiska organisationer utförde en hel del gratisarbete åt just Emmaus och därför hade en stark koppling till organisationen. Här finns just en sådan aspekt av rörelserna och deras medlemmars arbete och ethos som är näst intill omöjligt att få fram genom de kvantitativa analyserna och som verkligen behövs för att förklara till synes oförklarliga fenomen.

En annan intressant observation gällde Attac-rörelsen, vars individuella webbsidor koncentrerats tätt samman i alla analyser, vilket min informant påpekade att Attac själva borde se som ett misslyckande då de arbetat för att vara samt presenterar sig som en organisation som skall representera och få med sig alla olika inriktningar under ett tak.

Således kunde man förvänta sig att sidor från Attac skulle finnas mer centralt eller vara svåra att placera i en grupp. Så har inte varit fallet i någon av de olika analyserna, vilka tvärtom visat en stadig gruppering av Attac-sidor vilket indikerar att de länkar till ungefär samma saker samt ofta bara till varandra och inte andra organisationer eller rörelser.

Ett fall liknande Attac som min informant kommenterade var webbplatsen Radikala.com, vilken har som uttalat syfte att fungera som en samlingsplats för resurser för den utomparlamentariska vänstern. Dock ser man i samtliga analyser att även om Radikala.com tillhör det som jag valt att kalla ett vänsterkluster, så är dess position på kartorna hela tiden nära Attac och dylika webbplatser. Detta blir speciellt tydligt i co-länkningskartan. När jag frågade hur de som administrerar radikala.com skulle kunna tänkas tolka detta var min informants krassa svar helt enkelt: ett misslyckande. Detta är också intressant i anslutning till att Radikala.com har anställd personal, medan exempelvis Yelah, Vänster.nu och Socialism.nu drivs helt ideellt. Man kan tänka sig att sidor som drivs ideellt och med frivillig kraft kan ligga närmare användarnas verklighet och önskemål och att sådana sidor därför blir mer intressanta.

I övrigt ansåg informanten att även kartan över co-länkningsar gav en tämligen rimlig bild över kontakter och likhet mellan olika webbplatser. Han menade också att den analys som gett mest rättvisande bild av hur de olika grupperna arbetar tillsammans utanför webben var den över direkta länkar.

Informanten var också förvånad över att vissa webbplatser var med i undersökningen eftersom dessa inte längre var speciellt aktiva eller rent av hade upphört att praktiskt existera. Detta illustrerar om inte annat återigen svårigheterna med att avgöra när en webbsida senast uppdaterades och om detta var en vanlig aktivitet eller en form av dödsryckning.

Slutligen vill jag avrunda med en av informantens reflektioner över allt det material han fått till livs och vänligt kommenterat över som fångar mycket av hans reaktioner på materialet:

Ja dom här bilderna var ju fascinerande tycker jag. Det var kul med bilderna ... Ja det är ändå en del grejor som man blir förvånad över. Samtidigt så var det kul att se vissa saker som man har känt, att det ändå är på det här sättet, att det finns empiriskt att det finns någon slags belägg för det.

6.2 Betydelser av nutida sociala rörelser webbplatser

En mindre del av intervjun behandlade vikten av webbplatser för de olika rörelser som informanten varit inblandad i, samt hur han själv avgjorde relevansen på de webbplatser som han besökte utifrån sina ideologiska och praktiska intressen.

Min första fråga gällde hur viktiga webbplatserna var för de olika rörelserna. Min informant menade då att de inte hade så stor betydelse, i varje fall om man som han hade varit med i grupper som främst verkade och organiserade sig lokalt. Om det då fanns en webbsida så var den en smula ”pliktskyldig” och användes mest för ”avrapporering”, det vill säga som ett medium för att berätta vad man gjort.

Däremot så trodde min informant att saker som webbsidor och e-post, som förvisso används redan idag, kommer att bli viktigare även för de rörelser som han varit med i och som organiserar sig och verkar lokalt:

Ja [informationsspridningen om olika aktiviteter] kan ju gå via e-post, eller telefonsamtal eller flygblad. Alltså ganska traditionellt arbete eller mun-till-mun metoder. Men jag tror att det kan bli viktigare och viktigare ändå. Jag tror inte att man ska underskatta betydelsen av dem, men jag tror att man har varit ganska dålig på att utnyttja möjligheterna som trots allt ges. Men det har ju att göra med att det är svårt, ibland kan det kännas som att det är bättre att dela ut flygblad på stan än att lägga ner den energin och tiden på att göra en hemsida fast det är fler som nås av flygbladen på stan. Faktiskt. ... Men det där är ju nåt som jag tror förändras. Jag tror att det blir att det finns en potential i det här mediet. Men det är nog inte riktigt fullt utvecklat än. Det finns ju ... Näe jag tror att det kommer mer i takt med att folk vänjer sig mer med att använda det. Den politiska rörelsen som jag har varit engagerad i har inte använt sig av nätet på det sättet, det är ändå på gatan som det händer.

Arbetsinsatsen för att skapa en webbplats är med andra ord inte i dagsläget alltid värd den energi som läggs ned, då andra former av kommunikation kan visa sig vara mer effektiva för att uppnå de mål man har ställt upp. Informanten menade dock att det kan vara mycket effektivt med webbplatser som en del av en informationsstrategi för att få ut uppgifter som platser och klockslag för olika händelser, men att detta då mer fungerade som ett slags intranät för rörelserna och att det inte hade någon direkt övertygande verkan för att få nya människor att ansluta sig till rörelsen.

Som sista punkt undrade jag hur informanten avgjorde vad som var en relevant webbplats för honom som aktiv i olika rörelser och hur han avgjorde informationens riktighet. Informanten menade att detta dels berodde på hur han hade kommit till en sida, alltså var han hade hittat inlänken någonstans. Han anförde här Yelah som ett exempel på en för honom trovärdig webbplats eftersom denna drevs som en tidning och var noga med att kontrollera material och referenser till skillnad från exempelvis Indymedia, där användarna själva skriver artiklar och lägger ut länkar som referenser.

Informanten sa också att han sällan hittade nya sidor som var av intresse, vilket han trodde berodde på att han nu var en så van Internetanvändare att han visste var han skulle leta någonstans. Nya sidor, som inte bara var tillfällig förströelse, kanske dök upp en eller ett par gånger per år. Dessa värderade han ungefär som han värderade en bok, det vill säga genom att dra på tidigare erfarenhet, men också genom att undersöka vilka webbplatser som de hade utlänkar till och hur sidan var strukturerad eller uppbyggd.

6.3 Sammanfattning av intervjurest resultaten och diskussion

Intervjun med en aktiv medlem av olika vänsterinriktade rörelser angående mina resultat från den webbmetrisk undersökningen gav intressanta vinklar och kommentarer.

Övergripande så menade min informant att de olika analysformerna alla gav förhållandevis rimliga bilder av hur de olika webbplatserna förhåller sig till varandra, dels i termer av hur dessa korresponderar mot samarbete ute i verkligheten och dels sett efter vilken inriktning de olika webbplatserna hade. Dock bör man vara försiktig med att lägga in stora tolkningsmöjligheter eller att överdriva till vilken grad som dessa resultat korresponderar mot de faktiska likheterna och samarbetsmönstren utanför webben. Min informant var något försiktig i sina tolkningar, och menade att även om mitt antagande att man kunde dela in de olika klustren i en uttalat socialistisk/anarkistisk del och en del som mest innehöll webbplatser inriktade mot internationella ekonomiska och solidaritetsfrågor även det var rimligt, så kunde man dela in dessa grupper ytterligare och mer tydligt genom exempelvis en mer ideologisk analys.

Informanten menade också att fenomenet att en webbplats tillhörde ett kluster, men placerades i ett annat på de bibliometriska kartorna kunde härledas till exempelvis att många vänstermänniskor är inblandade i biståndsorganisationer och utför volontärarbete åt dem. Detta är sådan viktig information som behövs för att kunna tolka olika fenomen i de kvantitativa analyserna som vid första anblick kan framstå som oförklarliga för någon som inte har inblick i rörelsernas arbete och övertygelser.

Vidare kopplade informanten ihop Attac-rörelsens webbsidors positioner som ett eget kluster med organisationens uttalade syfte att fungera som en bred folkrörelse som ett misslyckande för Attacs aktiviteter på nätet. Detsamma gällde webbplatsen Radikala.com, vars position utanför vänsterklustret likaväl kan ses som ett misslyckande för dem då deras målsättning är att fungera som en samlingsplats för den utomparlamentariska vänstern.

Den analys som gav den övergripande bästa bilden var enligt informanten analysen över direkta länkar. Han menade att denna bäst motsvarade de olika organisationernas aktiviteter och mönster även utanför nätet.

Informanten menade att betydelsen av webbplatser för de rörelser som han hade varit delaktig i inte var speciellt stor, eftersom den arbetsinsats som man lade ner på en webbsida för tillfället bättre lönade sig att investera i mer traditionella metoder som exempelvis flygblad och direkta aktioner. Dock trodde han att betydelsen av webben skulle komma att öka i framtiden när mediet var mer invant.

Att värdera de olika webbplatserna som informanten besökte skedde dels genom att se varifrån de hade fått sina inlänkar och dels genom utseendet och innehållet på sidan filtrerat genom informantens erfarenheter, kunskap och övertygelser.

Resultaten från intervjun med min rörelseaktive informant var i många avseenden mycket intressanta. Främst var det intressant att få höra att resultaten från den webbometriska undersökningen hade relevans och att de gav övergripande korrekta beskrivningar av grupperingar inom det insamlade materialet. Informantens försiktigt positiva beskrivningar av resultaten bekräftar i mycket den bild jag själv format under den kvantitativa analysen, men varnar samtidigt för att dra dessa mycket längre. En intressant uppföljning på detta vore att

göra en undersökning som enbart inriktar sig på socialistiska/anarkistiska rörelser hemsidor och se om man där kunde få fram mer finfördelade distinktioner inom just denna grupp.

Intervjun visar också nödvändigheten av att vara väl bekant med det undersökta området, dess struktur och de värderingar samt antaganden som ligger i botten av olika relationer mellan aktörer på det undersökta området.

7. Sammanfattning och slutsatser

Syftet med denna uppsats var att undersöka de nya sociala rörelsernas aktiviteter på World wide Web och försöka få fram svar på tre huvudsakliga frågor:

1. Finns det ett sammanhängande informationssystem på world wide web för de nya sociala och politiska rörelserna, och i så fall,
2. hur ser det ut och hur viktigt är det som informationskälla?
3. Hur avgör användarna vad som är relevant och giltig information?

För att svara på dessa frågor ägnades första delen av uppsatsen till att gå igenom delar av teoribildningen runt sociala rörelser. Resultatet från den teorigenomgången utmynnade i att det fokus på *nya* sociala rörelser som uppsatsen först varit inriktad på modifierades till att gälla *nutida* sociala rörelser. Det huvudsakliga skälet till detta var att de begreppsapparater som användes till att upprätthålla distinktionerna mellan nya och gamla rörelser till viss del kändes föråldrad och omotiverad. Gamla och nya rörelser verkar enligt författare inom forskningsområdet ha anammat i många fall liknande strategier och genomför ofta gemensamma manifestationer. Inom ramen för denna uppsats hade det varit ohållbart att gå djupare in på denna, förvisso spännande, men ändå för mitt ämne mindre fundamentalt viktiga, diskussion.

För att kunna undersöka de nutida sociala rörelsernas aktiviteter på webben användes den webbometriska metoden, en relativt ny metodologi som hämtar grunden från traditionella infometriska tekniker. Genomgången av denna metod innefattade diskussioner runt olika problem och utmaningar inför vidare webbometriska studier. Framförallt uppmärksammades problematiken runt material och materialinsamling för webbometriska studier.

Utifrån kriterier hämtade från diskussionen runt nutida sociala rörelser samlades ett antal webbplatsers länkkataloger in. Dessa bearbetades och analyserades sedan med infometriska tekniker i programmen Bibexcel och excel.

Resultaten från dessa analyser visades sedan för en informant aktiv i olika vänsterinriktade sociala rörelser som fick kommentera och bedöma resultaten utifrån sina erfarenheter.

Av den undersökning som jag har genomfört framkom att det på webben finns grupperingar av organisationer som knyts samman av kedjor av länkar på och mellan olika webbsidor. Av de webbometriska analyser som genomfördes och vars resultat sedan visades för en inom olika rörelser aktiv informant framkom att det går att identifiera grupperingar som knyts samman både genom direkta länkar mellan olika webbsidor och genom co- eller samlänkningar i länkkataloger. Mina tolkningar och min informants information indikerar att det går att identifiera samband mellan olika rörelsers aktiviteter på webben, i detta fall genom deras webbplatsers länkningsbeteenden, som korresponderar mot dessa rörelsers intellektuella och ideologiska släktskap med varandra. Det går även att se länkningsbeteende som i vissa fall svarar mot olika gruppers reella samarbeten i verkligheten, men detta är en smula svårtydligt då vissa webbplatser inte representerar organisationer som genomför aktioner i verkliga livet utan bara på webben eller Internet i stort. Vissa webbplatser är också bara informationssidor, tidningar eller kontaktytor, vilket gör dem svåra att placera i termer av samarbeten och samverkan.

Resultatet av denna analys visar att det finns ett kopplingar mellan olika webbplatser vilket kan ses som ett sammanhängande informationssystem. Däremot säger det ingenting om hur detta utnyttjas. Den potentiella möjligheten till informationsutbyte/spridning finns i dessa kopplingar, men utifrån det insamlade materialet kan jag inte dra så många slutsatser om hur detta praktiskt fungerar. Min informant menade dock att vikten av dessa webbplatser för rörelserna inte alltid var så hög i hans erfarenhet, detta speciellt gällande de grupper som främst organiserade sig och verkade på ett lokalt plan. Men han trodde också att många inte hade vant sig vid mediet som sådant och att en större vana skulle komma att öka både användningen och betydelsen av webbplatser även för denna typ av rörelser.

Hur användare avgör vad som är riktig och relevant information i denna samling av webbplatser är en fråga som tyvärr inte kan utförligt besvaras av denna undersökning. Bristen på villiga informanter gör det vanskligt att försöka skönja tendenser och gemensamma strategier. Den enda informant jag hade menade att han utgick från tidigare erfarenheter, färdigheter och kunskap för att bedöma webbplatser och dess innehåll. Enligt honom var det viktigaste varifrån han hade fått länken till webbplatsen till att börja med. Den länkande webbplatsens kvalité, både gällande innehåll och struktur, hade stort inflytande över hans bedömning av den länkade webbplatsen.

8. Diskussion

Fokus för detta arbete har legat på att försöka beskriva nutida sociala rörelsers informationsförsörjning på webben, dels genom att försöka fånga och beskriva strukturer och dels genom att se hur dessa används. Så här i slutet av studien står det klart att den första målsättningen antagligen skulle ha varit tillräcklig för detta arbete.

Framför allt arbetet med den webbometriska delen av arbetet har givit upphov till en rad vidare frågor som inte tagits upp inom studien. Webbmetrin är, vilket påpekats upprepade gånger, en ny disciplin som just håller på att formera sig i termer av teori och metod. Men även om metoden är ny så har ett antal fundamentala problem relaterade till analys och materialinsamling identifierats. Den diskussion som förs runt dessa frågor befinner sig i en mycket aktiv och stimulerande fas.

Vägar mot vidare forskning finner jag naturligt i webbometrins utveckling både inom det teoretiska och inom metodutvecklingen, vilket avspeglas i ovanstående stycke. Här finns många problem och svårigheter att fortsätta titta närmare på. Bara för att nämna ett område så vore det intressant att se hur konstruktionen av en sökmotor för vetenskapligt syfte skulle se ut. Hur skulle dokumenten indexeras och ordnas för att kunna dra största möjliga nytta av dem i olika analyser? Här finns även intressanta kopplingar att göra till de olika öppna mjukvaruprojekt som pågår. Detta är inte rätt plats att diskutera rörelsen som går under namnet Open Source, men en snabb sökning på en portal för öppna eller offentliga programmeringsprojekt gav över 800 träffar på projekt som sysslade med indexering och sökning⁸. Här finns möjligheter för framtida webbometrisk forskning att kunna konstruera eller analysera sökalgoritmer för att på så vis kunna uppnå högre validitet och reliabilitet i sina undersökningar. Ett problem som jag själv stötte på i anslutning till materialinsamlingen var att försöka avgöra hur pass aktuella vissa sidor var. Eftersom det är frivilligt att sätta ut tider och datum för uppdateringar och skapande av sidor är det mycket svårt att veta när och om en del sidor har uppdaterats. Följaktligen finns det viss osäkerhet runt det material som man samlar in, vilket en väl kontrollerad sökmotor med möjlighet att jämföra en individuell sida mot tidigare sparade dito skulle kunna lösa.

⁸ http://sourceforge.net/softwaremap/trove_list.php?form_cat=93 (040518)

Vidare återstår rent teoretiskt problemet med bevekelsegrunderna för att göra en hänvisning till ett dokument, i webbometrins fall varför en länk görs. Denna studie har, sett i backspeglarna, haft en bakomliggande idé om att en länk görs på grund av att det är intellektuellt intressant i förhållande till organisationernas/rörelsernas ideologiska, praktiska eller politiska grunder. Även om detta kan vara ett rimligt antagande så är det ingalunda säkert att det förhåller sig på detta sätt. Vidare forskning inom denna fråga behövs för att avgöra hur olika kategorier av grupper som håller sig med hemsida, från privatpersoner och föreningar till företag och politiska sammanslutningar förhåller sig till skapandet av en länk.

Ytterligare en idé för framtida forskning skulle givetvis vara att fortsätta med denna studie: att undersöka de olika nutida sociala rörelserna, samt att försöka se om webbometrin skulle kunna användas för att undersöka olika teorier om dessa rörelsernas beskaffenhet.

Hur skulle man då rent praktiskt kunna använda webbometrin för att testa teorier och antaganden om sociala rörelser? Ett exempel blir naturligtvis denna studie, där en av de kanaler som aktörer inom dessa grupper använder har studerats och kartlagts. I en förlängning skulle en mer substantiell undersökning av denna karaktär kunna göras för att klarlägga och mer noggrant kartlägga kopplingar mellan olika grupper. Om man här kunde föra in meddelanden mellan företrädare för grupperingarna i olika former av e-postlistor och diskussionsforum, skulle en tätare och mer rättvisande bild med sannolikhet framträda av hur interaktionen mellan rörelser på webben ser ut. En sådan undersökning skulle då bli mer allomfattande webbometrisk i termer av Björneborns (2004) definition av vad området skulle inkludera. En sådan undersökning skulle också kunna innefatta beskrivningar av fysiska manifestationer av dessa rörelser, exempelvis vem som demonstrerar eller ordnar workshops och seminarier med vem, i syfte att kunna koppla samman det virtuella och fysiska rummet i syfte att skapa en än mer preciserad bild av informationsnätverkens användning och kopplingar.

Ovanstående föreslagna undersökningsform har potential att kunna hjälpa forskare inom området att studera hur olika kopplingar mellan rörelser ser ut och hur dessa kopplingar är strukturerade. Med andra ord skulle forskningen kring sociala rörelser samt även forskningen kring sociala nätverk generellt kunna nyttja webbometrin för att undersöka hur olika nätverk av sociala kontakter på webben ser ut.

Ett mer storstilat projekt i denna anda vore att prova Manuel Castells teorier om nätverkssamhället med webbometriska metoder. Detta skulle kunna låta sig göras exempelvis genom att ta fasta på ovan nämnda förslag med att utveckla den i den studie utförda undersökningen, men också genom att titta närmare på exempelvis multinationella företags kommunikationsmönster mellan delar och avdelningar som ligger i olika länder. Skapas här nätverk bland människor som lever i olika kulturella och materiella verkligheter? Likaså skulle olika diskussionsforum med internationellt deltagande kunna undersökas för att se hur nätverk skapas. Hur ser kontaktskapandet ut? Vad byggs det på? Finns det mönster i termer av kön, klass, utbildning eller nationell tillhörighet? Webbometrin skulle här kunna användas som ett excellent deskriptivt verktyg.

En problematik med att kartlägga de mängder av information som detta skulle innebära ligger förstås till dels på ett tekniskt plan. Dock så är ett viktigare problem att ta tag i skyddandet av privatlivet för människor och deras information. Dokument som publiceras på webben är i någon mening alltid offentliga, vilket gör att de fritt kan användas. Detta kan ju dock näppeligen sägas om e-post och informationsutbyten på så kallade communities som kräver att man registrerar sig och så vidare. Hur webbometrin skall ställa sig till dylika etiska överväganden är en diskussion som med största sannolikhet kommer att aktualiseras ju fler former av information som behandlas som undersökningsobjekt och som därför redan nu förtjänar att tas upp till diskussion.

9. Referenser

- Almind, T. och Ingwersen, P (1997) *Informetric analyses on the world wide web: methodological approaches to 'webometrics'*. Journal of Documentation, vol. 53 (4): 404-426
- Bar-Ilan, J. (2001) *Data collection methods on the Web for informetric purposes – A review and analysis*. Scientometrics, vol. 50 (1): 7-32
- Björk, M och Peterson, A (red)(2002) *Vid politikens yttersta gräns : perspektiv på EU-toppmötet i Göteborg 2001*. Stockholm/Stehag: Symposion
- Björnebohm, L. och Ingwersen, P. (2001) *Perspectives on webometrics*. Scientometrics, vol. 50 (1): 65-82.
- Björnebohm, L. (2004) *Small-world link structures across an academic web space : A library and information science approach*. PhD dissertation. Copenhagen: Department of Information Studies, Royal School of Library and Information Science
- Björnebohm, L. & Ingwersen, P (kommande) *Towards a basic framework for Webometrics*. Journal of the American society for information science and technology
- Castells, M (2001) *The internet galaxy : reflections on the Internet, business, and society*. Oxford : Oxford University Press, 2001
- Castells, M (2000) *Informationsåldern : ekonomi, samhälle och kultur. Bd 2, Identitetens makt*. Göteborg : Daidalos
- Kärki, R. & Kortelainen, T. (1998) *Introduktion till bibliometri*. Helsingfors : NORDINFO.
- Larson, R. (1996) *Bibliometrics of the World Wide Web: An Exploratory Analysis of the Intellectual Structure of Cyberspace*. <http://sherlock.berkeley.edu/asis96/asis96.html> (040516)
- Liliequist, M. och Lundälv, J. (red)(2002) *Gatans politik. Göteborgsdemonstrationerna juni 2001. Ur mediernas, polisernas och demonstranternas perspektiv*. Gävle: Meyers
- Melucci, A. (1992a) *Nomader i nuet : sociala rörelser och individuella behov i dagens samhälle*. Göteborg : Daidalos
- Melucci, A. (1992b) *What is "new" in new social movements?*, i Carle, J, Peterson, A (red)(1992) *Social movements and social change*. Forskningsrapport från sociologiska institutionen Göteborgs Universitet. Nr 110.
- Melucci, A. (1996) *Challenging codes : collective action in the information age*. Cambridge: Cambridge university press.
- Persson, O. (1991) *Forskning i bibliometrisk belysning*. Umeå : Inum

Stern, P. (1996) *Prisoners of the Crystal Palace : mapping & understanding the social and cognitive organization of scientific research*. Umeå : Boréa

Thelwall, M. (2001) *Extracting macroscopic information from Web links*. Journal of the American society for information science and technology, vol. 52 (13): 1157-1168

Thelwall, M. et al (2002) *EU associated university websites*. Scientometrics, vol 53 (1): 95-111

Thörn, H. (2002) *Globaliseringens dimensioner : nationalstat, välfärdssamhälle, demokrati och sociala rörelser*. Stockholm: Atlas

Bilaga – Insamlade webbplatser

Titel	URL	Antal utlänkar
Attac Sverige	www.attac.nu/	39
Attac Sto	www.hexmaster.com/attac/	14
Attac Österlen	www.sjobo.nu/gorang/attac.htm	2
Solidaritetshuset	www.solidaritetshuset.nu/	28
Attac Sundsvall	www.attac.nu/sundsvall/	11
Attac Göteborg	www.attac.nu/gbg/	10
Attac Malmö	www.attac.nu/malmo/	32
Globalt.Nu	www.globalt.nu/	17
Jubel	www.jubel.org/	52
Fairtradecenter	www.fairtradecenter.se/	59
Rättviseakademin	www.rattviseakademin.nu/	49
Forum Syd	www.forumsyd.se/	16
Skåne Social Forum	www.skanesocialforum.org/	8
Uppsala Sociala Forum	fredskontakt-uppsala.net/usf/	75
Stockholms Sociala Forum	www.socialaforum.se/	15
Swedwatch	www.swedwatch.org/	44
Globalportalen	www.globalportalen.org/	28
Miljöförbundet Jordens Vänner	www.mjv.se/	16
Yelah	www.yelah.net/	2010
Vanligtfolk.Com	www.vanligtfolk.com/	32
Globalisering Underifrån	www.globaliseringunderifran.org/	59
De Olydigas Rörelse	www.ecn.org/valkohaalarit/svenska/	26
Imc Sverige	sweden.indymedia.org/	13
Ingen Människa Är Illegal	www.ingenillegal.org/	14
Alternativ Stad	www.algonet.se/~alt-stad/	12
Fnb Sthlm	www.fnb.se/	4
Fnb Gbg	www.fnbgbg.tk/	5
Fnb Malmö	fnbmalmö.cjb.net/	9
Fnb Lund	www.fnblund.tk/	3
Ism Sweden	www.ism-sweden.org/	24
Autonomt Motstånd	am.motkraft.net/	17
Subversiv Media	www.subversiv.nu/	34
Gatuaktionen	gatuaktionen.motkraft.net/	12
Sveriges Anarkistfederation	saf.motkraft.net/	5
Afa Sverige	afa.motkraft.net/	10
Afa Borås	afa-boras.antifa.net/	6
Afa Örebro	afa-orebro.antifa.net/	13
Saf Eskilstuna	www.change.to/folkstyre	15
Wa! Västerås Anarkister	www.change.to/wa	53
Mediekritik.Nu	www.mediekritik.nu/	29
Suf	www.suf.cc/	119
Brand	brand.motkraft.net/	18
Kommentar	www.kommentar.org/	21
Sasnet	www.sasnet.lu.se/	36
Radikala.Com	www.radikala.com/	116
Folkmakt	www.folkmakt.nu/	40
Reklamsabotage	www.reklamsabotage.org/	21
Oktobra.Net	www.oktobra.net/	28

Socialism.Nu	www.socialism.nu/	195
Fältbiologerna	www.faltbiologerna.se/	92
Revolution.Se	www.revolution.se/	23
Fred I Mellanöstern	hem.passagen.se/fred.i.mellanostern/	79
Emmaus	www.emmausbjorka.se/	8
Folkkampanjen Mot Kärnvapen	www.folkkampanjen.se/	72
Antikrig Gbg	www.antikrig.org/	3
AntiRasistisk Generation	home.graffiti.net/zebskij:graffiti.net/arg/index.html	1
Blekinge Mot Krig	hem.passagen.se/sinto/blgemotkrig/	9
Feminism 2004	www.feminism2004.org/	15
Fredskoalitionen	hem.passagen.se/fredskoalitionen/	21
Göteborgs Autonoma Skola	www.autonomskola.net/	18
Nätverket Mot Krig Karlskrona	www25.brinkster.com/kamratnet/nejtillkrig/	9
Nätverket Mot Krig	www.motkrig.org/	71
Nätverket Stoppa Usa:S Krig	hem.passagen.se/potemkin/stoppakriget/	14
Pangea	www.pangea.org.se/	80
Vänster.Nu	www.vanster.nu/	340
Global Respekt	www.globalrespekt.nu/	34